

ÖĞRENCİ HEMŞİRELERDE CİNSEL TACİZİN İNCELENMESİ

Gönül ÖZGÜR*

ÖZET

İstenmeyen cinsel içerikli davranışlar olarak tanımlanan cinsel taciz, önemli psikolojik, fizyolojik ve sosyal problemlere neden olur. Bu araştırma, öğrenci hemşirelerin cinsel taciz deneyimleyip, deneyimlemediklerini göstermek amacıyla planlanmıştır.

Bulgular, öğrencilerin yansından fazlasının (% 53.54) cinsel taciz deneyimlediğini ve %32.35'inin cinsel tacizi hastane kliniklerinde deneyimlediğini göstermiştir.

Cinsel taciz, cinselliğe yönelik sözlü ve sözsüz istenmeyen ilgi ya da davranış olarak tanımlanır (3, 4, 5, 7, 11). Her yerde ve her zaman yaşanabilen cinsel taciz, kültürden kültüre farklılıklar gösterir. İstenmediği halde bir bayanın yanına ısrarlı bir şekilde oturmaktan, kadınların ya da erkeklerin giyimleri, kuşamları, bedenleriyle ilgili cinsel içerikli yorumlar, açık saçık şakalar, fıkralar, ısrarlı bir şekilde bakma, dokunma, arkadaş olma teklifleri ve hatta birlikte olmayı istemeye kadar varan çeşitlilikte görülür (1, 4, 6, 8, 9, 11).

Kadınların çalışma hayatına katılmaya başlamasından sonra bir sorun olarak görülmeye başlanan cinsel taciz, iki şekilde ortaya çıkmaktadır. Birincisinde bir beden söz konusudur. Bu açıkça yapılan bir değiş tokuştur. Birey ya cinsel tacizi kabul eder ya da işinden ve işin kendisine sağlayacağı yararlılardan vaz geçer. İkincisinde ise. iş yerinde yapılan cinsel içerikli şakalar. Jestler ya da davranışlarla rahatsız bir ortam yaratılarak çalışan bireyin iş performansı engellenir (2, 3, 4, 7, 13).

• E.Ü.H.Y.O. Psikiyatri Anabilim Dalı Öğretim Görevlisi

Ne şekilde ortaya çıkarsa çıksın cinsel taciz, bireylerden uzun süreli ve güçlü psikolojik, fiziksel ve sosyal değişikliklere neden olur. Bunları şöyle sıralayabilirsiniz; Tedirginlik. gerginlik, utanç, kaygı/ arıksiyete, güvensizlik, çeresizlik. suçluluk, öfke. depresyon, gerginlik ve stresin artmasıyla ya da uzun sürmesiyle uykusuzluk, yorgunluk gibi fiziksel rahatsızlıklar ve dolayısıyla kişilerarası ilişkilerde bozulma. Cinsel taciz. bireyin iş performansı etkileyerek iş doyumunu ve mesleki gelişimini engellerken. verimli saatlerin azalması, işi aksatma. izin alma ve istifa etme gibi nedenlerden dolayı kurumları da olumsuz yönde etkiler (2, 4, 9, 10, 12).

Her meslekle yaşanabilen cinsel taciz. hemşirelik mesleğinde de yaşanmaktadır. Hemşireliğin kadınlara özgü bir meslek olması ve oldukça cinsellik yüklenmiş bir şekilde tanıtılması. cinsel tacizin daha fazla yaşanmasına ve bir sorun olarak çıkmasına neden olmaktadır. Aynı zamanda. hemşireler yanlış anlaşılacakları ve değerlendirilecekleri korkusuyla bu konudan söz edemediklerinden şüphesiz en fazla gizlenen sorunlardan biridir. Hemşirelerin çalıştığı tüm alanlarda yaşanan cinsel tacizin etkileri, bu durumu yaşayan diğer kadınlarla aynıdır (2, 5, 12).

Grieco (1987) Amerika'da yaptığı araştırmasında, hemşirelerin% 76'nın cinsel tacizi deneyimlediklerini, taciz edenlerin büyük çoğunluğunu da doktorların ve hastaların oluşturduğunu göstermiştir (5).

Nursing Times'ın (1992) yaptığı çalışmada da. ebelerin. hemşirelerin ve halk sağlığı hemşirelerinin %97'nin cinsel taciz deneyimlediği saptanmıştır (8).

Finnis ve Robbins'de (1992) araştırmalarında hemşirelerin % 70'den fazlasının öğrenciyken ve mezuniyetten sonra cinsel taciz deneyimlediklerini göstermişlerdir (5).

Cinsel taciz, hem öğrenci hemşireler üzerinde hem de öğrenci hemşirelerin eğilimlerinde olumsuz etkilere sahiptir. Ulanma. güvensizlik. benlik saygısında azalma. anksiyete. konsantrasyon güçlüğü gibi psikolojik etkiler yanısıra. eğilimden yararlanamama. kötü not alma ve hatta başarısızlık gibi eğitime yönelik olumsuz etkileri araştırmalarda ortaya konmuştur (3).

Bu bilgiler doğrultusunda, öğrenci hemşirelerimizin cinsel taciz deneyimledikleri konusunda bilgi sahibi olmamızın gerekliliği ortaya çıkmaktadır.

Araştırmanın Amacı: Ege Üniversitesi I Hemşirelik Yüksek Okulunun son sınıf öğrencilerinin ne tür cinsel taciz deneyimlediklerini ve nasıl

etkilendiklerini, ne şekilde tepki gösterdiklerini, cinsel taciz sonrası yaşadıklarını ortaya koymak amacıyla bu araştırma planlanmıştır.

GEREÇ VE YÖNTEM

Araştırma, 1993-1994 eğitim ve öğretim döneminde Ege Üniversitesi Hemşirelik Yüksek Okulu'nda yapılmıştır. Bu okulun dördüncü sınıf öğrencilerinin tümü (127 kişi) araştırmanın örneklerini oluşturmuştur. En fazla uygulamalı eğitim yaptıkları için dördüncü sınıf öğrencileri araştırma kapsamına alınmıştır.

Araştırma tanımlayıcı olarak planlanmıştır. Veriler, öğrencilerin sosyo-demografik özelliklerini ve cinsel taciz konusunu kapsayan sorulardan oluşan anket formuyla toplanmıştır. Anket formları kalem kağıt tekniği ile öğrenciler tarafından doldurulmuştur. Anket formları araştırmacı tarafından elde tek tek değerlendirilerek, elde edilen bulgular sayısal değerler ve yüzdeler şeklinde verilmiştir.

BULGULAR VE TARTIŞMA

Araştırma kapsamına giren öğrencilerin sosyo-demografik özellikleri incelendiğinde, öğrencilerin yaş ortalamasının 21.95 ± 1.54 olduğu, % 76.38'i klasik lise. % 15.75'i ise sağlık meslek lisesi mezunu olduğu, % 81.89'nun çalışmadığı, % 18.11'inin hemşire olarak bir sağlık kurumunda çalıştığı. çalışma yıl ortalamasının 4.57 yıl olduğu ve öğrencilerin % 46.46'sının aileleriyle birlikte oturdukları, % 30.71'inin ise üniversite yurdunda kaldığı saptanmıştır.

Öğrencilerin % 53.54'ünün oluşturan 68 öğrenci cinsel taciz deneyimlediğini, % 46.46'sı cinsel taciz deneyimlemediğini belirtmiştir. Cinsel tacizi nerede yaşadınız sorusuna, deneklerin % 52.94'ü yolda, otobüste. % 32.35'i öğrenci olarak hastanedeki klinik uygulamalarda. % 19.12'si ise hemşire olarak çalıştıkları sağlık kurumunda deneyimledikleri yanıtını vermişlerdir.

Dull (1982) öğrencilerle yaptığı araştırmasında, deneklerin % 60'dan fazlasının cinsel taciz deneyimlediğini saptamıştır (3). Bu sonuç araştırma bulgularıyla paralellik göstermektedir. Cinsel taciz büyük bir oranla sağlık kurumlarının dışında yaşanmasına karşın öğrencilerin yarısına yakınının dışında yaşanmasına karşın öğrencilerin yarısına yakınının cinsel tacizi hastane kliniklerinde yaşamaları eğiticiler için oldukça düşündürücü bir sonuçtur.

Cinsel taciz deneyimleyen 68 öğrencinin, deneyimledikleri cinsel taciz türleri ve nasıl etkilendiklerinin dağılımı Tablo 1'de gösterilmiştir.

Tablo 1. Cinsel Taciz Deneyimleyen Öğrencilerin= Cinsel Taciz Tipine ve Etkilenme Durumuna Göre Dağılımı

Cinsel Taciz Tipleri	Etkilenme Durumu				Toplam
	%	Hıç etkilendirilmedi	Kısmen Etkilendirildi	Çok Etkilendirildi	
Kadınların/ erkeklerin giyim kuşamları ve görünümleri ile ilgili cinsel içerikli yorumlar	67.65N	15	23	8	46
	%	32.61	50.00	17.39	100.00
Kadınların/ erkeklerin bedenleri ile ilgili cinsel içerikli yorumlar	64.71 N	11	18	15	44
	%	25.00	40.91	34.09	100.00
Çıplak kadın resimlerinin gösterilmesi	45.59N	14	15	2	31
	%	45.16	48.39	6.45	100.00
Çıplak erkek resimlerinin gösterilmesi	42.64N	16	11	2	29
	%	55.17	37.93	6.90	100.00
Kendi giyim kuşamımız ve görürünün üale ilgili cinsel içerikli yorumlar	69.12 N	5	25	17	47
	%	10.64	53.19	36.17	100.00
Cinsel içerikli davetkar bakışlar	76.47N	16	18	18	52
	%	30.76	34.62	34.62	100.0
Cinsel içerikli şakalar	69.12 N	13	17	17	47
	%	27.66	36.17	36.17	100.0
Cinsel içerikli takılma ya da sataşmalar	64.71 N	11	13	20	44
	%	25.00	29.55	45.45	100.00
Cinsel içerikli sorular	66.24N	14	17	12	43
	%	32.56	39.53	27.91	100.00
İstenmeyen arkadaşlık teklifi	80.88N	22	19	14	55
	%	40.00	34.55	25.45	100.00

Istcnm1ycn cinsel 45.59 N	8	4	19	31
ilişki teklifleri	% 25.8	12.9	61.2	100.00
	1	0	9	
El, kol hareketle- 4.41 N		1	2	3
rl ile sataşma	%	33.8	66.6	100.00

• Cinsel taciz deneyimleyen öğrenci sayısı (68) 7

•• Öğrencilerin deneyimledikleri cinsel taciz tipinin yüzdesi

En fazla oranda belirtilen cinsel taciz tipleri, istenmeyen arkadaşlık teklifleri (% 80.88), cinsel içerikli davetkar bakışlar (% 76.47), kendi giyim kuşanılan ve görünüşleri ile ilgili cinsel içerikli yorumlar (% 69.12), cinsel içerikli şakalar (% 69.12), kadınların ya da erkeklerin giyim kuşanılan ve görünüşleri ile ilgili cinsel içerikli yorumlar (% 67.65), cinsel içerikli sorular (% 66.24), kadınların ya da erkeklerin bedenleri ile ilgili cinsel içerikli yorumlar (% 64.71) şeklinde sıralanabilir.

Öğrencilerden istenmeyen arkadaşlık tekliflerini deneyimleyenlerin % 40'ı hiç etkilenmediklerini, % 25.45'i ise çok etkilendiklerini, cinsel içerikli davetkar bakışları deneyimleyenlerin %34.62'i çok etkilendiklerini, % 30.76'sı hiç etkilenmediklerini, kendi giyim kuşanılan ve görünüşleri ile ilgili cinsel içerikli yorumları deneyimleyenlerin % 53.19'u kısmen etkilendiklerini % 36.17'si çok etkilendiklerini, cinsel içerikli şakalar duyanların % 36.17'si kısmen etkilendiklerini, % 36.17'si çok etkilendiklerini, kadınların ya da erkeklerin giyim kuşanılan ve görünüşleri ile ilgili cinsel içerikli yorumlar deneyimleyenlerin % 50'si kısmen etkilendiklerini, % 32.61'i hiç etkilenmediğini, cinsel içerikli sorular deneyimleyenlerin % 39.53'ü kısmen etkilendiğini, % 32.56'sı hiç etkilenmediğini, kadın ya da erkeklerin bedenleri ile ilgili cinsel içerikli yorumlar deneyimleyenlerin % 40.91'i kısmen etkilendiklerini % 34.09'u çok etkilendiklerini belirttikleri saptanmıştır. Bu bulgular doğrultusunda, öğrenci hemşirelerin en fazla cinsel içerikli davetkar bakışları ve cinsel içerikli şakaları cinsel taciz olarak algıladıkları söylenebilir.

Öğrencilere kimler tarafından taciz edildikleri sorulduğunda % 50'si arkadaş, % 41.18'i tanımadıkları insanlar, % 20.59'u hastalar, % 17.65'i doktorlar, % 13.23'ü tıp öğrencileri, % 11.76'sı hasta yakını ve

refakatçiler tarafından taciz edildiklerini belirtmişlerdir. Taciz edenlerin % 91.18 (62)'nin erkek, % 8.82 (6)'nın kadın olduğu saptanmıştır.

Cinsel taciz büyük bir oranda sokakta ve otobüste deneyimleyen öğrencilerin taciz edenleri tanımadıklarını söylemeleri doğaldır. Ancak arkadaşları tarafından yüksek oranda taciz edildiklerini söylemeleri, toplumsallaşma süreci içinde kadınların hala cinselliklerinden dolayı farklı algılandıklarını düşündürmektedir. Aynı zamanda öğrencilerin hemşirelik okulunda okuyor olmalarında arkadaşlık ilişkilerinde taciz edilmelerinde etkili olduğu söylenebilir.

Sağlık kurumlarında öğrencileri en fazla oranda taciz edenlerin hastalar ve doktorlar olması bu konuda yapılan araştırmalarla paralellik göstermektedir (5, 8). Genellikle taciz edenlerin erkek, edilenlerin kadın olduğu bu araştırmayla da gösterilmiştir.

Cinsel taciz deneyimlediğinizde nasıl davrandınız ve bu davranışınızın etkisi ne oldu sorusuna öğrencilerin verdiği yanıtlar Tablo 2'de gösterilmiştir.

Cinsel taciz deneyimlediklerinde, öğrencilerin yarısından fazlası (% 52.94) görmemezlikten geldiklerini, yine yarısından fazlası (% 61.76) tacizde bulunandan uzak durduklarını, yarısına yakını (% 42.65) tacizde bulunana bu şekilde davranmamasını söylediğini, yarısının yakınında (% 32.35) cinsel taciz olayından arkadaşlarına ve meslektaşlarına söz ettiklerini belirtmişlerdir. Öğrencilerden sadece % 4.41 '1 yaşadığı durumu üyesi olduğu derneğe iletmışUr.

Görmemezlikten geldiğini söyleyen öğrencilerin % 50'si tacizde bulunandan uzak durduğunu söyleyenlerin % 83.33'ü, tacizde bulunana bu şekilde davranmamasını söyleyenlerin % 72.41 'ı, cinsel tacizden arkadaşlarına ve meslektaşlarına söz ettiğini söyleyenlerin % 77.27'si bu şekilde davranarak tepki göstermelerinin yararlı olduğunu belirtmişlerdir.

Öğrencilerin yararlı bulduklarını belirttikleri bu tepkilerden görmemezlikten gelme başka bir anlatımla aldırımama kadınların taciz edildiklerinde en çok başvurdukları bir davranıştır. Bazı durumlarda işe yaramasına karşın çoğu kez durumu kötüleştiren bir tepkidir (6). Öğrenciler cinsel tacizi en yüksek oranda (% 52.94) yolda (25 kişi) ve otobüste (10 kişi) deneyimlediklerinden iyi sonuçlar aldıkları söylenebilir.

Tablo 2. Cinsel Taciz Deneyimleyen Öğrencilerin Gös terdikleri Davranışlara ve Davranışların Etkilerine Göre Dağılımı

Davranış Çeşitleri	%	Etkilenme Durumu			Toplam
		iyi Oldu	Hıçbirşey Değişmedi	Daha kötü Oku	
Görmezlikten geldim	52.94N	18	12	6	36
	%	50.00	33.33	16.67	100.0
Karşı çıkmadım yani razı oldum	13.24N	1	4	4	9
	%	11.12	44.44	44.44	100.0
Gülerek alay ettim	17.65N	5	5	2	12
	%	41.67	41.67	16.66	100.0
Tacizde bulunandan uzak durdum	61.76N	35	6	1	42
	9	83.33	14.29	2.38	100.0
Bu şekilde davranmasını söyledim	42.65N	21	7	1	29
	%	72.41	24.14	3.45	100.0
Başkalarına söylemekle tehdit ettim.	19.12N	8	3	2	13
	%	61.54	23.08	15.38	100.0
Aileme ve yakın akrabalarıma söyledim.	23.53N	9	5	2	16
	%	56.25	31.25	12.5	100.0
Arkadaşlarım ve arkadaşlarıma söyledim.	32.35N	17	4	1	22
	%	77.27	18.8	4.55	100.0
Durumu öncelikle rapor ettim.	8.82 N	3	3	-	6
	%	50.00	50.00	-	100.0
Durumu üyesi olduğum derneğe rapor ettim	4.41 N		3		3
	%		100.0		100.0
Karşı koydum	2.94 N	-	1	1	2
	%		50.00	50.00	100.0

• Cinsel taciz deneyimleyen öğrenci sayısı (68)

•• Öğrencilerin deneyimledikleri cinsel taciz tipinin yüzdesi

Tablo 3. Cinsel Taciz Deneyimleyen Öğreticilerin" Gösterdikleri Duygu/Davranış Değişiklikleri ve Bu Değişikliklerin Yaşanma Düzeyine Göre Dağılımı

Duygu/Davranış	%	Hiç Yaşamadım	Kısmen Yaşadım	Çok fazla	Toplam
Rahatsızlık	85.29N	1	28	29	58
	%	1.72	48.28	50.00	100.00
Utanç	60.41N	6	22	13	41
	%	14.63	53.66	31.71	100.00
Güvensizlik	52.94N	8	18	10	36
	%	22.22	50.00	27.78	100.00
Anksiyetç/Kaygı	64.71N	5	23	16	44
	%	11.36	52.27	36.37	100.00
Dkpcrcsyon	47.06N	9	9	9	32
	%	28.13	28.13	28.13	100.00
Ölkc	66.18N	10	10	35	45
	%	43.76	22.22	77.78	100.00
Suçluluk/Kendini suçlama	44.12N	13	11	30	44
	%	43.3	22.22	77.78	100.00
Çalışma isteğinin kaybı	42.65N	3	13	6	22
	%	13	36.67	27.27	100.00
İlişki bırakma	36.76N	9	9	20	29
	%	44.83	31.03	24.14	100.00
Fiziksel sağlık problemleri	36.76N	5	5	3	13
	%	20	20.00	30.00	100.00
Evde ve aile ile olan	36.76	80.00	3	12.00	25
	N	19	12.00	2	100.00
İlişkilerde sorun		76.00	6	8.00	25
	%	17	24.00	32.00	100.00
Yapılan işin nefes	39.71 N	62.96	10	27	27
	%	22	37.04	37.04	100.00
İlgisiz ve nicliğinde azalma	0/0				

Arkadaşlarla olan ilişkilerde sorun yaşanması	41.18N	16	10	2	28
	%	57.14	35.71	7.15	100.0
Etkilenmeme	19.12N	9	4	-	13
	%	69.23	30.77	-	100.0

- Cinsel taciz deneyimleyen öğrenci sayısı (68)
- Öğrencilerin deneyimledikleri cinsel taciz türünün yüzdesi

Tablo 3'de cinsel taciz deneyimleyen öğrencilerin gösterdikleri Duygu ve Davranış değişiklikleri ve değişiklikleri ne oranda yaşadıkları görülmektedir.

Cinsel taciz deneyimleyen öğrencilerin büyük çoğunluğu (% 85.29) rahatsızlık, yandan fazlası utanç(% 60.41), anksiyete (% 64.71), öfke(% 66.18), güvensizlik (% 52.94), yaşadıklarını belirtmişlerdir. Belirtilen bu tepkiler öğrencilerin yansından fazlasının cinsel tacizden duygusal olarak etkilendiğini göstermektedir. Bu öğrencilerin etkilenme durumlarına bakıldığında, % 50'nin rahatsızlığı, % 77.78'nin öfkeyi çok fazla yaşadıkları, % 53.66'nın utanç, % 52.27'nin anksiyeteyi, % 50'nin güvensizliği kısmen yaşadıkları görülmektedir. Bu sonuçlar, öğrencilerin cinselliklerinin kullanıldığının bilincinde oldukları için rahatsızlığı, bu durum karşısında yeterince birşeyler yapamadıklarını düşündükleri içinde öfkeyi yaşadıkları söylenebilir. Araştırma bulguları, bu konuda yapılan araştırmayla paralellik göstermektedir (10).

Cinsel taciz deneyimleyen öğrencilere, yaşadığınız bu olayı rapor ettiniz mi diye sorulduğunda, % 95.59'u, hayır. % 4.41'ini evet yanıtını vermiştir. Rapor edenlerden ikisi olayı rapor ettiğinde hiçbirşey yapılmadığını, biri ise, şikayetin tümüyle reddedildiğini belirtmiştir. Öğrencilerin tümüne yakını taciz olayını rapor etmemişlerdir. Öğrencilerin yaşadıkları olayın yanlış yorumlanmasından korktuklarından, yaşadıklarını nasıl ve kime iletceklerini bilmediklerinden cinsel taciz deneyimlerini rapor etmedikleri söylenebilir.

Cinsel taciz konusunda eğilim almak istemiyoruz sorusuna tüm öğrencilerin % 83.46'ını Evet. % 16.53'ünü Hayır cevabını vermiştir. Öğrencilerin büyük çoğunluğunun eğitim almak istemesi cinsel tacizi önemsediklerini ve bu konuda güçlü olmak istediklerini göstermektedir. Bu bulgular, eğitimcilerin ve idarecilerin bu konuyu ele almak zorunda olduğunu göstermektedir.

SONUÇ VE ÖNERİLER

Araştırmanın bulgularına göre aşağıdaki sonuçlar elde edilmiştir:

- öğrencilerin yansından fazlası cinsel taciz deneyimlemişlerdir.
- En fazla oranda belirtilen cinsel taciz tipleri şunlardır:

İstenmeyen arkadaşlık teklifleri, cinsel içerikli davetkar bakışlar. kendi giyim kuşamları ve görünüşleri ile ilgili cinsel içerikli yorumlar. cinsel içerikli şakalar. kadınların ya da erkeklerin giyim kuşanılan ve görünüşleri ile ilgili cinsel içerikli yorumlar. cinsel içerikli sorular ve kadınların ya da erkeklerin bedenleri ile ilgili cinsel içerikli yorumlar. öğrenciler en fazla cinsel içerikli davetkar bakışlardan ve cinsel içerikli şakalardan etkilenmişlerdir.

- Cinsel tacize karşı en fazla gösterilen tepkiler ise şunlardır:

Gönümezlikten gelme. tacizde bulunandan uzak durma. tacizde bulunana bu şekilde davranmamasını söyleme. arkadaşlara ve meslekdaşlara cinsel tacizden söz etme. Öğrenciler bu tepkileri göstermekle iyi sonuç aldıklarını belirtmişlerdir.

- Cinsel taciz deneyimleyen öğrenciler en fazla oranda rahatsızlık, utanç. anksiyete. öfke, güvensizlik yaşamışlardır. Öğrenciler rahatsızlık ve öfkeyi çok fazla yaşadıklarını belirtmişlerdir.

ÖNERİLER

Cinsel tacizin hemşire öğrenciler için bir sorun olduğunu kabul ederek şunlar önerilebilir:

- Cinsel taciz olaylarını ortaya koyacak araştırmalar yapılması sağlanmalıdır.

Öğrencilere cinsel tacizin yapı, sonuçları ve bu olayla nasıl baş edeceklerini konusunda eğitim verilmelidir.

Yöneticilerin ve eğiticilerin cinsel taciz insan yaşamına ne kadar zarar verdiğinde haberdar olmaları sağlanmalıdır.

Öğrencilere bu konuda danışmanlık hizmetleri sağlanmalıdır.

SUMMARY

Sexual Harassment in Nursing Students

Sexual harassment involves unwanted and uninvited behaviours of a sexual nature which causes important psychological, physiological and social problems. This research aimed to show whether our student nurses had ever experienced sexual harassment.

Findings demonstrated that half of the students (% 53.54) had experienced sexual harassment and 22(% 32.35) students had been sexually harassed in hospital wards.

KAYNAKLAR

1. Andrews. J.: "Where Sex Isn't Any Fun", Nursing Times, 85:1, 22, 1989.
2. Duldt. B., W., Gilfin, K., Patten, RB.: Interpersonal Communication in Nursing. F.A. Davis Company, U.S.A., 1984, 234-238.
3. Dowell. M.: "Sexual Harassment in Academia: Legal and Administrative Challenges", Journal of Nursing Education, 31: 1, 5-9, 1992.
4. Forster, P.: "Sexual Harassment at Work", BMJ, 305: 944-6, 1992.
5. Fennell, S., Robbins, L.: "Tip of the Iceberg?", Nursing Times. 88: 48, 29-31, 1992.
6. Hinch, T.K.: "Effective Responses to Sexual Harassment", Nursing Outlook 35: 2, 70-72, 1987.
7. Julics. J.D., Digtovant. N.: "Sexual Harassment", AORN Journal. 52: 1, 95-102, 1990.
8. McMillan. L.: "A Disturbing Picture". Nursing Times. 89: 8. 30-34, 1993.
9. McMillan, L.: "Improper Conduct", Nursing Times, 88: 48, 27-28, 1992.
10. McMillan, L.: "A Practical Response", Nursing Times, 89: 13, 48-49, 1993.
11. Orr. J.: "Ain't Misbehaving 2", Nursing Times, March 4, 25, 1987.
12. Usher. J.: "A Sick Joke", Nursing Times. 88: 52. 34-35, 1992.
13. Zuffoletto. J.M.: "Sexual Harassment in the Workplace", AORN Journal, 55: 2, 614-616, 1992.

